

Καταστροφή της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς

Του Χρύσανθου Πισσαρίδη*

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά ενός τόπου είναι το επίκεντρο της ευρύτερης πολιτιστικής του κληρονομιάς. Τα κτίσματα, λόγω και της φύσης τους, είναι οι πιο έγκυροι μάρτυρες του παρελθόντος και τα πιο εμφανή σύμβολα αναγνώρισης της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου.

Οι αρχαιολογικοί χώροι είναι διάσπαρτοι σε όλη την Κύπρο, κάτι που δείχνει την πλούσια ιστορία μας, αλλά συνάμα την ευθύνη και το χρέος μας για την προστασία, τη συντήρηση και τη διαφύλαξή τους. Οι εκκλησίες και τα κάστρα μαζί με τους νερόμυλους, τα πανδοχεία και τα παραδοσιακά σπίτια βρίσκονται παντού για να μας θυμίζουν την ιστορία, αλλά και το μέλλον μας.

Αρχιτεκτονική κληρονομιά δεν αποτελούν μόνο τα αρχαία μνημεία, αλλά και η λαϊκή αρχιτεκτονική, μαζί με τα πλείστα αγροτικά ή πολεοδομικά κέντρα της χώρας μας που διατηρούν τον παραδοσιακό χαρακτήρα.

Η αρχιτεκτονική διαμορφώνει επίσης, σημαντικά, και το πολιτιστικό τοπίο. Μέρους της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς είναι, για παράδειγμα, και οι ξερολιθιές -παρόλο που χρόνο με το χρόνο λιγοστεύουν και τη θέση τους παίρνουν άχαροι τοίχοι αντιστήριξης από μπετόν- τα πλακόστρωτα, τα λιθόστρωτα, καθώς και τα τοπία που περιβάλλουν τα μνημεία μας.

Τα ιστορικά κέντρα, δε, πρέπει να συντηρούνται σαν έργα τέχνης, γιατί είναι μια οντότητα, ένα σύνολο που εκφράζει τον πολιτισμό μας σε όλες του τις εκφάνσεις. Το μεγαλύτερο πλήγμα στην αρχιτεκτονική κληρονομιά το έφερε, δίχως άλλο, η τουρκική εισβολή του 1974 και η κατοχή.

Σίγουρα, δεν έχουμε τη δυνατότητα να επέμβουμε και να σώσουμε τη σκλαβωμένη αρχιτεκτονική κληρονομιά μας, τι γίνεται όμως με αυτήν που έχουμε τη δυνατότητα και πώς το κάνουμε;

Είναι φανερό ότι καταστρέφουμε μέρα με τη μέρα την πολιτιστική μας κληρονομιά και πολλές φορές χωρίς να το αντιλαμβανόμαστε. Ο μεγαλύτερος εχθρός και καταστροφέας της είναι ο ίδιος ο άνθρωπος. Πολλές φορές, η καταστροφή γίνεται εν άγνοια ανθρώπων που, «διορθώνοντας» ένα κτίριο, στην πραγματικότητα το καταστρέφουν. Πρέπει να αποφεύγονται επεμβάσεις που δεν είναι αναστρέψιμες. Ο άνθρωπος μπορεί να κάνει ζημιά σε ένα κτίριο, επίσης, λόγω κακής χρήσης ή/και διαχείρισης, που πολλές φορές προκύπτουν από τις ανάγκες της εποχής μας.

Ο πιο φυσικός και συνήθης εχθρός, όμως, είναι ο χρόνος και οι φυσικές καταστροφές όπως σεισμοί, πλημμύρες, άνεμοι, κατολισθήσεις κ.ο.κ. Το περιβά-

λον αντιστέκεται σε οτιδήποτε το πληγώσει, αλλά στο τέλος κερδίζει πάντα τη μάχη και επανέρχεται ή/και εκδικείται.

Ένας άλλος λόγος καταστροφής της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς είναι οι κλιματολογικές συνθήκες που είναι αναπόφευκτες. Η θερμοκρασία, η υγρασία, το μικροκλίμα, οι υπεριώδεις ή οι υπέρυθρες ακτίνες, οι ακτινοβολίες, η επαγωγικότητα της θερμοκρασίας και πολλά άλλα επηρεάζουν την αρχιτεκτονική κληρονομιά.

Η σωστή συντήρηση διέπεται από διεθνείς Κανονισμούς που εξαγγέλθηκαν μέσω των Χαρτών Συντήρησης. Υπάρχουν οι διεθνείς οργανισμοί ελέγχου διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς ανά τον κόσμο, όπως η UNESCO και το ICOMOS.

Το κράτος πρέπει να επιδοτεί τις παραδοσιακές κατασκευές με ακόμη περισσότερα κίνητρα, ούτως ώστε να γίνει πιο ουσιαστική και επιτυχημένη συντήρηση. Πρέπει, επίσης, να διδάσκεται ο πολιτισμός -και ιδιαίτερα η αρχιτεκτονική μας- στα σχολεία, ούτως ώστε τα παιδιά να αποκτήσουν συνείδηση της παράδοσης.

Η προστασία των μνημείων και της κληρονομιάς μας από το χρόνο ή τις φυσικές φθορές δεν είναι πάντα εφικτή, αλλά οι επιδράσεις αυτών των φαινομένων μπορούν να περιοριστούν. Καταρχήν, μέσω ενός αρχείου αρχιτεκτονικής κληρονομιάς υπάρχει καλύτερη διαχείριση και έλεγχος των μνημείων, άρα πιο εύκολα μπορούν να λαμβάνονται προληπτικά ή έκτακτα μέτρα συντήρησης. Τα μέτρα αυτά δεν αφορούν μόνο τα κτίσματα, αλλά και το γύρω χώρο τους. Η διαχείριση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι ένα κεφάλαιο που πρέπει να το αναπτύξουμε με τέτοιο τρόπο, ώστε κάθε μνημείο να μπορεί να έχει πόρους και -όπου είναι δυνατόν- να είναι αυτοσυντηρούμενο. Μόνο με αυτό τον τρόπο θα του δώσουμε μαζί με τη σωστή συντήρηση και την παλιά του δόξα, αφού θα είναι πλέον χρήσιμο και όχι ακόμα ένα κλειστό μνημείο.

Οι ψηλές θερμοκρασίες μπορούν να αντιμετωπιστούν με πρόχειρα ή μόνιμα στεγάστρα, ανάλογα με την κάθε περίπτωση, ενώ οι υγρασίες με στεγανοποιήσεις.

Η αρχιτεκτονική μας κληρονομιά καταστρέφεται μέρα με τη μέρα παίρνοντας μαζί της και μνήμες από το παρελθόν μας.

«Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν είναι σαν να σβήνεις κι ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον». (Γ. Σεφέρης)

Πολιτισμός ενός λαού είναι το σύνολο των πνευματικών και καλλιτεχνικών του δημιουργημάτων ανά τους αιώνες. Σκεφτείτε το καλά κάθε φορά που καταστρέφετε μια ξερολιθιά ή γεμίζετε το χωριό σας με τσιμέντο...

*Αρχιτέκτονας-Συντηρητής

